

8372 ŽIVIH SPOMINOV

30 LET OD GENOCIDA V SREBRENICI

BOJ PROTI TIŠINI

3. mesto na literarnem natečaju

10. 7. 1995

Dan se je začel povsem običajno, brez posebnosti. Pomagala sem mami pri pospravljanju hiše in kuhanju kosila, nato pasem bratcu razložila matematiko, saj zaradi vojne zelo redko obiskuje šolo. Ko sva zaključila, sem se usedla in začelabrati. Knjige so mi nudile edini trenutek pobega – edini čas, ko sem lahko za nekaj trenutkov pozabila na kruto realnost, ki nas je obdajala.

Nenadoma sem zaslišala kamenčke, ki so rahlo trkali ob okno. Takoj sem vedela, da je to on – Adnan. Odprla sem okno in ga tiho vprašala, kaj počne tukaj in kaj bova naredila, če naju kdo vidi. Rekel je, da mu je vseeno in da bo naredilkarkoli, le da me lahko vidi. "Imam nekaj zate," je zašepetal. Nikoli ni znal skriti, ko mi je kaj kupil. "Jutri zjutraj pridina najino mesto in ti ga bom dal," je dodal. Nekaj minut sva se samo gledala in v tistem trenutku je bil svet zame zarespopoln. "Dalija, moram iti, rad te imam." Poljubil me je in se obrnil ter hitro odšel. Nisem vedela, da bo to zadnji poljub, ki ga bom dobila od svojega dragega. V tistem trenutku je bil vse, kar sem si želela, vse, kar sem potrebovala, a življenje je imelo drugačne načrte in tisti poljub je bil kot slovo, na katerega nisem bila pripravljena.

11. 7. 1995

Zbudila sem se zelo zgodaj, polna pričakovanj. Oblekla sem svojo najljubšo roza oblekico z rožicami, mamici sem rekla, da grem k prijateljici na kavo in hitro stekla proti parku, proti najini klopi. Nisem mogla ostati pri miru. Roke in noge so se mi tresle od veselja, pričakovanja, da ga bom videla. In vendar se je vame prikradel občutek, ki je temno in tiho sporočal, da se bo zgodilo nekaj slabega. Čakala sem. Ena ura je minila, vendar njega ni bilo. Srce mi je razbijalo v prsih, vsak trenutek sem si mislila: "Zdaj, zdaj bo prišel ... Ampak zakaj ga še ni?" Ker ga nisem dočakala, sem se odločila, da odidem proti domu in poizvem, kje se je zadržal. Vso pot domov sem se borila z mislimi: "Kaj, če je šlo kaj narobe, kaj, če je zbolel, kaj, če ..." "Ne," sem si ponavljala, "ne smem misliti na najhujše. Verjetno se je nekje zadržal," sem si ves čas ponavljala, kot da bi me to lahko pomirilo. A kljub prigovarjanju, naj ne prehitavam z delanjem zaključkov, me je preplaval občutek, da nekaj ni v redu.

8372 ŽIVIH SPOMINOV

30 LET OD GENOCIDA V SREBRENICI

Ko sem prišla domov, so bila vrata odprta. "Čudno, mogoče jih je tamali pozabil zapreti," sem si rekla. A tisti trenutek, ko sem stopila v notranjost hiše, se je vse spremenilo. Oče je ležal na tleh, prekrit z lastno krvjo. Občutek v meni je zamrl. Začela sem jokati, kričala sem na ves glas, hotela sem mu nekako pomagati, pa sem le zmedeno tavalala po prostoru, ob tem pa sem čutila, da se svet okoli mene sesuva. Takoj sem stekla iskat Alana. Našla sem ga. Na stopnicah. Mrtvega. Mami je sedela zraven njega, v popolni tišini. Njena koža je bila bleda, oči pa so imele izraz, ki ga nikoli ne bom pozabila. Bile so prazne, vendar hkrati tako polne bolečine.

V tistem trenutku sem si želela biti na Alanovem mestu. Želela sem, da bi mene ubili namesto njega. Star je bil samo 12. Še mlad, še poln življenja. Še ničesar ni doživel, ne prve ljubezni, prvega razočaranja, ničesar, kar bi moral doživeti. In tudi nikoli ne bo. Nikoli ne bo imel žene, otrok, nikoli ne bo diplomiral, nikoli se ne bo zaposlil. Za vedno bo ostal 12-letnik. Zame bo za vedno ostal moj mali brat, zanj pa je bil to konec. In ta misel me je zlomila.

14. 7. 1995

Z mami sva se odločili, da bova bežali. V tem svetu, polnem krutosti, smo ženske ostale edine, ki smo se lahko nekako rešile, čeprav nismo bile varne. V vojni so nas obravnavali kot šibke, kot tiste, ki nismo imele vrednosti, kot da naše življenje ne šteje. Čeprav nismo bile ubite, so nam pustili sledi, ki jih ne bo nikoli mogoče izbrisati. Pretepeene, posiljene, ponižane, ženske smo nosile travme, ki so nas spremljale skozi celo življenje. S seboj sva vzeli le osnovne stvari, saj nisva vedeli, kaj prinaša prihodnost. Potovali sva v tišini. Ni bilo besed, ki bi lahko opisale bolečino, ki sva jo čutili. Niti sedaj ne znam natančno povedati, kako sem se počutila, saj je bila bolečina prevelika. Čutila sem žalost. Žalost, ki je bila tako globoka, da je izbrisala vse druge občutke. Ničesar nisem čutila, razen praznine, ki je postajala vse večja. A jeza, ta je bila vseprisotna. Jezna sem bila na vse. Na vojake, ki so pobijali nedolžne ljudi, na Boga, ki je dopuščal to grozoto, na ljudi, ki so bili tihi, na tiste, ki niso reagirali. Najbolj pa sem bila jezna nase. "Kaj, če bi ostala doma?" sem se spraševala, "mogoče bi bil Alan še živ. Mogoče bi umrla z njim. Mogoče bi ga lahko pomirila, če bi bila ob njem. Mogoče bi bilo vse drugače. Mogoče ..." "Kaj pa Adnan?" me je prešinilo. Čeprav sem čutila, da je najverjetneje končal enako, si tega nisem upala pomisliti, kaj šele izreči na glas. Vsaj malo sem se še oklepala misli, da ga bom nekoč morda še videla. To je bil zame še edini svetli žarek v neskončnem breznu teme. Od usodnega dne naprej je namreč moje življenje postalo temno in brez upanja. Ne morem spati. Ne morem jesti.

8372 ŽIVIH SPOMINOV

30 LET OD GENOCIDA V SREBRENICI

Ne morem piti. Ne morem živeti. Ko zaprem oči, pred mano vedno znova oživijo tisti prizori. Moj oče, ležeč na tleh, prekrit z lastno krvjo. Moj brat, tako mlad, tako nedolžen, mrtev. In moja mama, njeno brezupno, zlomljeno srce, ki je bilo polno bolečine, njen v nebo vpijoči molk, ker ni premogla besed ... Ko zaprem oči, ne morem uiti tem podobam, ki me preganjajo, tem spominom, ki me ubijajo. Ko pomislim na vse, kar smo izgubili, čutim, da je nekaj znotraj mene umrlo, nekaj, kar ne bo nikoli več oživel.

28. 12. 1995

Z mamom se nama je uspelo preseliti v Slovenijo. Ubežali sva vojni, bolečini pa nisva mogli. Težko je bilo, še vedno je težko. Štirikrat sem poskusila končati svoje življenje. Preplavljala sta me žalost in obup. Zaradi tega sem en mesec preživela na prisilnem zdravljenju. Z mamom zdaj redno hodiva k psihiatru in gre mi nekoliko bolje, kljub temu pa se mi včasih zdi, da pogovori nikoli ne bodo mogli zaceliti ran, ki jih nosiva v sebi. Če sem iskrena, globoko v sebi še vedno hočem umreti. Vendar vem, da ne smem. Pomislim na mamom, ki je že izgubila preveč ljubljenih oseb. Ne smem je pustiti same po vsem, kar je preživela. Ona me potrebuje in to je razlog, da vztrajam, tudi ko se mi to zdi nemogoče. O Adnanu še vedno nisem slišala ničesar. Toda nočem izgubiti upanja. Ne smem ga izgubiti.

11. 7. 2016

Enajst let je minilo od najbolj krutega dogodka v zgodovini, a ne mine dan, da ne bi pomislila na to, kar se je zgodilo. Vsakič, ko se mi spomini vrnejo, me prevzame slabost. Ne morem razumeti, kako je lahko človek sočloveku največji sovražnik. Namesto da bi si pomagali, hrepenimo po tujem, uničujemo, kar ni naše, in zaradi našega nerazumnega pohlepa trpijo nedolžne duše.

Mišliš si, da bi čas, še posebej po takšni grozoti, kot je bila Srebrenica, lahko prinesel spoznanje. Da bi ljudje, ko vidijo, kakšno zlo je človek zmožen povzročiti sočloveku, kako brezmejnna je posameznikova zloba, vsaj poskusili biti boljši, da bi zloba sčasoma izginila. A žal ni tako. Zdi se mi, da je zlo večno, kot da ga nič ne more izkoreniniti.

Grozljivo pa se mi zdi tudi to, da danes mnogi zavzemajo stran tistih, ki so izvajali te zločine. Tistih, ki so hladnokrvno pobijali nedolžne, ločevali družine, posiljevali ženske in trgovali z njimi, pogosto pa jih tudi umorili. In ob tem se sprašujem, kako je to mogoče. Kako lahko ljudje tako zlahka pozabijo ali celo opravičujejo neizrekljivo trpljenje?

8372 ŽIVIH SPOMINOV

30 LET OD GENOCIDA V SREBRENICI

Kolikor me to razburja, kolikor me razžira ta nepravilnost, vem, da moj glas sam ne more doseči spremembe. A vseeno govorim. Ne zato, ker verjamem, da lahko spremenim svet, ampak zato, ker nočem, da bi se te grozote pozabile, še posebej pa nočem, da bi se kaj takega ponovilo. Moj glas je tih, a je spomin in upanje, da se še kje še kdo spomni tragedije, ki se je zgodila 11. 7. 1995.

Kristina Petrovska

4. letnik programa Zdravstvena nega Srednja šola Jesenice